

Література

1. Декларация МОТ «О социальной справедливости в целях справедливой глобализации». [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/.../wcms_100193.pdf
2. Достойный труд: сущность, предпосылки и причины появления концепции. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://ilo.org/wcmsp5/groups/public/@e...>

УДК 330.340

Василина ІЛЮХІНА*

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЯК ШЛЯХ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Розглянуто зміст модернізації української економіки, який включає процеси модернізації, реформування і зміни структури економіки. Проаналізовано конкурентні позиції і стан розвитку національної економіки.

Актуальність модернізації національної економіки визначається її сучасним станом, що проявляється у негативних тенденціях виробничо-господарської діяльності та падінні рівня життя населення. Загальний висновок про рівень розвитку економіки постає з аналізу конкурентних позицій України у світових рейтингах конкурентоспроможності. Наприклад, у рейтингу «Індекс глобальної конкурентоспроможності 2015–2016» Україна знаходиться на 79 місці зі 140 країн; за надійністю банків Україну оцінили за найнижчим показником — 140 місце з 140 країн, роботу у сфері державного сектора — 130 місце, податкове навантаження на бізнес визначили на рівні 118 місця. Однозначно Україна потребує оновлення усіх сторін господарювання, суспільного життя та державного устрою шляхом системного раціонального їх реформування, становлення нової, ефективнішої, адекватнішої вимогам ХХІ століття структури економіки.

Про нагальність здійснення модернізації національної економіки свідчить зростання кількості праці вітчизняних і зарубіжних учених, у яких розглядаються проблеми теорії та практики моде-

* **ІЛЮХІНА Василина Вікторівна** — викладач кафедри економічної теорії Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна, iv.vasilina@ukr.net

рнізації країн з різним рівнем соціально-економічного розвитку: В. Бодров, О. Вільчинський, А. Гальчинський, В. Геєць, В. Горбатенко, П. Єщенко, Я. Жаліло, О. Кірдіна, В. Мандибура, В. Семиноженко, Л. Федулова, М. Шарко та ін. В умовах перманентної економічної кризи в Україні важливим є подальше дослідження питань сутності, необхідності та механізму модернізації задля забезпечення конкурентоспроможності економіки.

Розпочаті в останні роки реформи поки що не дали належного результату хоча і уповільнили інфляційні процеси до 6,4 % за дев'ять місяців 2016 р. проти 43,3 % за 2015 р. і ВВП зберігає позитивну динаміку два квартали поспіль: I квартал — + 0,1 %, II квартал — +1,4 %. Однак це не відповідає наявним ресурсам і потенційним конкурентним можливостям країни. В Україні сформована урядом і суспільством стратегія підвищення конкурентоспроможності, не створено середовище, яке б сприяло підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва. Однак існує офіційно прийнята Стратегія національної модернізації «Україна 2020» розроблена для вирішення проблеми неготовності економіки України до адекватної відповіді як на зовнішні, так і на внутрішні шоки в умовах постійного загострення глобальних викликів.

Досягти підвищення конкурентоспроможності національної економіки на світовому ринку можна різними шляхами. Сучасні західні та вітчизняні наукові школи приділяють увагу різним аспектам цього процесу: створення сприятливого інвестиційного клімату шляхом досягнення політичної стабільності та забезпечення захисту прав власності; структурні перетворення в економіці через спрямування ресурсів у новітні галузі виробництва; забезпечення соціальної справедливості. Комплексна модернізація національної економіки має врахувати всі аспекти і торкнутися всіх сфер життя суспільства. Локомотивом модернізації національної економіки, на нашу думку, має стати реальний сектор економіки. Історичні і природні передумови заклали значний потенціал в індустріальний сектор економіки України. Попри вкрай незадовільний сучасний стан промисловості, про що йтиметься нижче, цілеспрямовані і стратегічно виважені спільні зусилля держави та суспільства здатні поновити колишні і досягти нові успіхи. Важливо врахувати досвід інших країн, що проходили шлях модернізації економіки. Азіатські країни, що демонструють значні темпи росту, на жаль, підвищують цінову конкурентоспроможність за рахунок стримування ціни робочої сили у собівартості продуктів, що вкрай не бажано для України з огляду на єв-

ропейські пріоритети розвитку. Інші способи підвищення конкурентоспроможності українських товарів та економіки в цілому — це зростання їх якості та економічної ефективності виробництва. Відповідно до виробничих функцій Кобба-Дугласа і Д. Кларка обсяг національного доходу залежить не тільки від праці, а й від капіталу, темпів НТП та активної підприємницької діяльності. У 2015 р. інноваційною діяльністю в промисловості займалися 824 підприємства, або 17,3 % обстежених, що на 1,2 % більше ніж у попередньому році[2]. Однак показник не надто високий з огляду на загальну відсталість у розвитку.

Експерти київського Інституту еволюційної економіки вважають, що українська економіка демонструє дуже рідкісне в сучасній практиці, а тому недостатньо досліджене явище, — еволюційне згортання системи, деградацію. Більш як дві третини загального обсягу промислової продукції припадає на галузі, що виробляють сировину, матеріали й енергетичні ресурси. У вітчизняній економіці домінують енергоємні і матеріаломісткі виробництва, які є залежними від імпорту ресурсів. Сьогодні в Україні домінує третій технологічний уклад (чорна металургія, металобробка, легка, деревообробна промисловість тощо), характерний для періоду 1880–1930 рр. За випуском продукції: третій технологічний уклад займає близько 58 %, четвертий — 38 %, п'ятий — 4 %. Щодо фінансування науково-технічних розробок, то 70 % становить четвертий технологічний уклад і 23 % — п'ятий. Відповідно до інноваційних витрат, 30 % їхньої вартості становить третій технологічний уклад, 60 % — четвертий, 8,6 % — п'ятий [4]. Внаслідок недостатнього інвестування в засоби виробництва, спрацювання основних фондів за офіційними даними Держкомстату складає близько 80 %, рівень спрацювання техніки, обладнання, транспортних засобів і інших активів становить 80–90 % [5]. Основні засоби вже не забезпечують ефективного та інтенсивного виробництва, а це відповідно призводить до великих виробничих витрат.

Одним з першочергових завдань виступає потреба у технологічній модернізації економіки, яка повинна здійснюватися безпосереднім створенням і фінансуванням державою інноваційних проектів і структур і сприятливих умов для інноваційно-інвестиційної діяльності приватними суб'єктами. Згідно стратегії національної модернізації основними кроками по оновленню індустріального сектору економіки є: імпортозаміщення та розширення внутрішніх взаємозв'язків суб'єктів вітчизняного ринку; посилення експортного потенціалу; залучення високоефективних

інвестицій; державна підтримка науково-проектних розробок для вітчизняної індустрії; державна підтримка інноваційних виробництв.

Найефективнішим інструментом дослідження структури економіки і практики її реформування та досягнення модернізації виступає поняття «структурно-інноваційні зрушення», тому що воно здатне характеризувати процеси кардинальних зрушень у структурі економіки, які повинні супроводжуватися інноваційними кінцевими результатами — новими товарами, послугами, технологіями, засобами праці, галузями, видами професій та ін. [6].

Процес модернізації повинен цілеспрямовано і ефективно управлятися державою, не покладаючись на регуляторний вплив ринкових сил. Це особливо стосується механізму інвестування. Теоретично, є багато джерел фінансових ресурсів, що можуть бути спрямовані на модернізацію економіки: амортизаційні відрахування, резервні і страхові фонди, дивіденди, відсотки, капітальні та фінансові інвестиції, спонсорство і донорські внески, ресурси вітчизняних і зарубіжних інвесторів, інвестиційний банківський кредит, цільової державний кредит, фінансовий лізинг та інші. Офіційні статистичні дані свідчать, що основними джерелами фінансування інноваційної діяльності в Україні у 2014–2015 рр. є власні кошти підприємств, кошти державного бюджету, кошти іноземних інвесторів та інші джерела. Найбільша питома вага із загального обсягу фінансування інноваційної діяльності в Україні за цей період припадала на власні кошти підприємств: вона складала близько 85,0 % від загального обсягу фінансування; частка коштів вітчизняних інвесторів у цій сфері нижче 1 %; Іноземні інвестиції у загальному обсязі джерел фінансування інноваційної діяльності за останні роки також зменшились майже до 2 % [2]. Такий стан інвестування в інновації свідчить про різке погіршення інвестиційного клімату в країні в результаті несприятливих економічних, політичних та соціальних зрушень. У цій ситуації лише державне забезпечення здатне гарантувати успіх модернізації національної економіки.

Оскільки Україна так і не позбавилася глибоких структурних деформацій і значно відстає від розвинених країн світу за сукупною продуктивністю всіх факторів виробництва, більшість підприємств залишилися технологічно відсталими, енергоємними, із слабкою диверсифікацією продуктів і ринків, то єдиний шлях до забезпечення конкурентоспроможності економіки — модернізація.

Література

1. Бодров В. Г. Державне регулювання економіки та економічна політика: навч. посіб. / В. Г. Бодров, О. М. Сафронова, Н. І. Балдич. — К. : Академвидав, 2010. — 520 с.
2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні [Текст]: [стат. Збірник / відп. за випуск О. О. Кармазіна]. — К. : Держстат України, 2015. — 255 с.
3. Єщенко П. Відновлення соціально-економічного розвитку — пріоритет номер один у світі та в Україні / П. Єщенко, А. Арсеєнко // Економіка України. — 2012. — № 1. — С. 36-50.
4. Кірдіна О.Г. Обмеження та орієнтири техніко-технологічного розвитку України в умовах глобалізації / О. Кірдіна // Маркетинг і менеджмент інновацій. — 2011. — № 4, Т. 1. — С. 179-184.
5. Офіційний сайт Комітету державної статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: URL www.ukrstat.gov.ua
6. Мамалуй О. О. Модернізація як системний засіб виходу країн з перехідною економікою із сучасної світової кризи / О. О. Мамалуй // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. — Вип. 253 : в 7 т. — Т. I. — Дніпропетровськ : ДНУ, 2009. — С. 75–81.

УДК 334.021

Андрій ЛЕСЕНКО*

БОРЬБА З КАРТЕЛЬНИМИ ЗМОВАМИ В РЕАЛІЗАЦІЇ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

У роботі розглянуто вплив картелів на економіку країни, проблеми їх подолання, а також економічні методи та правові механізми боротьби Антимонопольного комітету України з картельними змовами.

На сьогодні, беручи до уваги розширення ринку товарів і послуг, які необхідні для задоволення потреб населення, діють так звані картелі — економічні об'єднання, які створюються з метою монополізації ринків товарів, робіт і послуг. У той же час, діяльність таких картелів суперечить чинному законодавству, яке регулює відносини в області конкуренції.

Дослідженням правових та економічних аспектів протидії картельним змовам, займалися ряд українських і зарубіжних дослі-

* **ЛЕСЕНКО Андрій Олександрович** — здобувач кафедри економічної теорії та конкурентної політики Київського національного торговельно-економічного університету, Антимонопольний комітет України, м. Київ, Україна Lesenko_a@ukr.net